

REZUMAT

CONSERVATORUL DIN CLUJ ÎNTRE 1819–1869

Începutul secolului XIX a constituit un prilej oportun pentru întemeierea și dezvoltarea instituțiilor muzicale de bază din Europa. Aceste societăți muzicale (Ger. *Musik-Verein*, It. *Conservatorio*) au fost organizate în centrele culturale Europene, și au contribuit intens la dezvoltarea culturii muzicale. Având scopuri artistice și filantropice, în primele decenii de activitate majoritatea asociațiilor au deschis școlile proprii.

Înființată în 1819, Societatea Muzicală (Magh. *Muzsikai Egyesület*, mai târziu *Muzsikai Conservatorium*) din Cluj (Kolozsvár/Klausenburg, azi: Cluj-Napoca) se încadrează în seria organizațiilor similare din centrul și estul Europei din prima parte a secolului XIX, fiind una dintre cele mai vechi instituții de gen din această regiune.

Creat probabil după celebrul model occidental, Conservatorul din Paris (1795), instituția din Transilvania urmează după alte asociații muzicale din Imperiul Habsburgic: Viena (1812), Graz (1815) sau Innsbruck (1818).

Luându-se după modelul asociației muzicale efemere din Pesta (1818–1822), instituția din Cluj a luat ființă în vara anului 1819. Istoria acesteia prezintă trăsături similare cu organizații cu scopuri și activități de instruire muzicală fondate ulterior în Iași (1832), Pest-Buda (1836), Sibiu (1839), Lugoj (1852), Iași (1860), Debrețin (1862) și București (1864).

Elementele unice în istoria Societății Muzicale din Cluj se datorează specificității ofertei educaționale. În timp ce celelalte instituții și-au întemeiat școlile doar după ce și-au consolidat activitatea concertistică, Societatea Muzicală din Cluj a fost gândită cu scopul de a deservi educația muzicală a regiunii. La nici o lună după ședința fondatoare din iunie 1819, au fost deschise cursurile de muzică tuturor cetățenilor. Pentru prima dată în istoria Transilvaniei, toți copiii peste 10 ani și tinerii au avut acces la educație muzicală, fără restricții cu privire la naționalitate, religie sau sex. Cei talentați aveau ocazia de a studia gratuit. Fetele puteau participa la cursuri publice de canto, în timp ce băieții aveau posibilitatea de a alege între canto, vioară sau instrumente de suflat de lemn.

În perioada 1819–1869 societatea și școala au avut în frunte muzicieni proveniți din Austria, pe profesorii de muzică Anton Polz și Dominic Grosspeter și pe compozitorul Georg Ruzitska. La inițiativa acestuia instituția și-a reînnoit activitatea educativă și din 1836 a folosit exclusiv denumirea de Conservator.

Directorii instituției au folosit metodele muzicale recunoscute și cele mai uzuale ale epocii, urmând ca la rândul lor să elaboreze diferite metode proprii (metode de canto, de vioară, de pian, de orgă, principii fundamentale teoretice, bas cifrat). Păstrate în formă manuscrisă sau tipărită, aceste documente, împreună cu datele privind metoda de instruire folosită sau piesele de dificultate tehnică scăzută, compuse și/sau dedicate studenților Conservatorului dovedesc eforturile depuse în vederea organizării eficiente ale educației vocaționale.

Primele decenii ale istoriei instituției muzicale și a Conservatorului din Cluj au fost îngreunate de condițiile materiale precare, lipsa de personal sau evenimente istorice majore. În 1842 organizația a înaintat o petiție Parlamentului Transilvănean în vederea obținerii sprijinului financiar și al statusului de instituție de importanță națională, argumentând că școala instituției funcționează drept preparator pentru viitorii actori ai regiunii. Suma impresivă alocată Conservatorului nu a fost recuperată, Consiliul Local al Clujului a început doar din anul 1864 sprijinirea permanentă a instituției.

Conservatorul a cunoscut una dintre cele mai proifice perioade sub direcțiunea lui Georg Ruzitska, muzician complex care a stat în fruntea instituției din 1836 până în 1869 (când a decedat). Tot la propunerea lui s-a introdus și instruirea soliștilor vocali.

După Revoluția din 1848–1849 activitățile societății muzicale și a școlii acestuia s-au redus semnificativ. Cursurile au fost reluate doar în 1859, când noi instrumente muzicale și discipline teoretice au fost introduse pe paleta materiilor (viola, violoncelul, contrabasul, pianul, orga și cantorizare, bas cifrat).

Bazat pe surse primare, documente din arhive, date din presa locală, scrisori și memorii private, volumul prezintă principalele ipostaze ale instruirii muzicale în cadrul școlii Societății Muzicale și ulterior a Conservatorului din Cluj în primii cincizeci de ani de funcționare.

Cronologia evenimentelor principale ale Societății Muzicale și a Conservatorului între 1819–1869: activitățile zilnice, examenele și concertele, partiturile, cărțile și metodele folosite în procesul educativ, relația instituției cu teatrul local, cu școlile orașului sau viața eclesiastică reprezintă elemente constitutive în prezentarea autentică dedicată primei instituții muzicale din Transilvania.